

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Embedded narratives in Silius Italicus' Punica

A narratological, intertextual, and intratextual approach

van den Broek, P.J.

Publication date

2021

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

van den Broek, P. J. (2021). *Embedded narratives in Silius Italicus' Punica: A narratological, intertextual, and intratextual approach*.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Summary /
Samenvatting

Summary

Embedded Narratives in Silius Italicus' *Punica*

A Narratological, Intertextual, and Intratextual approach

This thesis investigates the role of embedded narratives in Silius Italicus' *Punica*, an epic from the late first century AD on the Second Punic War (218–202 BC). At first sight, the narratives under investigation seem to be loosely 'embedded' in the epic, having their own plot and being situated in a different time or place from the main narrative. A closer look reveals, however, that they foreshadow or recall elements that are found elsewhere in the epic. In this way, they serve as 'mirrors' of the main narrative, in that they reflect upon certain aspects of it. It is of course never a one-on-one reflection, but they resemble other parts of the epic and sometimes even the epic as a whole – a phenomenon that is known as *mise en abyme*.

The introduction opens with an overview of the phenomenon of embedded narratives and its scholarship. Next, two specific aspects of embedded narratives in the *Punica* are explored in more detail. The first is *mora* ('delay'). The narrator of the epic appears to be delaying his account of the Battle of Cannae, the greatest defeat in the history of Rome. Although this battle had already been fought in the third year of the war (216 BC), it is only narrated in the central part of the epic (Book 9–10). The narrator copies the delaying tactics of the Roman general Fabius, whose nickname was *Cunctator* ('the Delayer'). The embedded narratives, which are chiefly found in the first half of the *Punica*, 'pause' the main narrative and are therefore part of this anti-martial and anti-epic agenda. The second aspect that is discussed is *mise en abyme*. Embedded narratives often mirror (parts of) the main narrative, the primary narrator, and/or its primary narratees. This metapoetical aspect of embedded narratives is demonstrated by an investigation of the phenomenon in the prophecy of the sea-god Proteus in *Punica* 7.

The remainder of the introduction explains the methodology of this thesis, a combination of narratology, intertextuality, and intratextuality. Again, the narrative of Proteus in *Punica* 7 serves as a showcase for 'theory by example'. Narratology provides the grid for my investigation of embedded narratives. By using narratological concepts such as narrative levels, narrators, and narratees we are able to assess the role of the embedded

narratives in relation to the main narrative. The narrative level or narrator can, for example, influence the way that an intertextual or intratextual allusion can be interpreted.

Intertextuality is a meaningful way of approaching Latin poetry in general, and Flavian epic in particular. The *Punica* is a hyperallusive epic that plays intricate games with the Greek and Latin literary traditions. The text often engages with other epic texts, such as Virgil's *Aeneid*, Ovid's *Metamorphoses*, and Lucan's *Bellum Civile*. The case studies of this thesis confirm the intertextual richness of Silius' epic. They also show that many texts from other genres than epic play a part in this intertextual game.

Intratextuality is a relatively neglected method of looking at the text of the *Punica*. Commentators have always searched for parallels within the epic, but often in a rather mechanical way. Only in recent decades has scholarly research begun to uncover the intricate texture of the *Punica* – thereby refuting earlier prejudice of an alleged lack of compositional and poetical qualities. This thesis shows that embedded narratives are an integral part of this poetics of intratextuality. Connections between the main narrative and embedded narratives are forged in a comparable way as intertextual allusion: marked words, sounds or phrases can activate an intratextual link and subsequently invite comparison.

The larger part of this thesis consists of four detailed studies, in which I provide close-reading of embedded narratives from the *Punica* (Chapter 1–4). The four case studies that I have selected are representative of the phenomenon of embedded narratives in the *Punica*. They show a variety in narrative levels and function. Another criterium for this selection was length; I have included the three longest ones: the narratives of Bostar (68 lines), Regulus (489 lines), and Anna Perenna (158 lines). All the other embedded narratives in the *Punica* cover less than 60 lines. Of these smaller ones, I have selected the story of Falernus, because with its 49 lines it is the longest of the subgroup of aetiologies.

Chapter 1 deals with Bostar's report to Hannibal of Jupiter Hammon's oracle and is an example of a flash-forward, or prolepsis (*Punica* 3.647–714). The god prophesizes the great defeats of the Romans, but does not mention the final defeat of Hannibal. The oracle is therefore highly ironic: while Hannibal thinks that the supreme god supports the Carthaginian enterprise, the narratees know that Jupiter will grant the final victory to the Romans. The narrative evokes a comparison between Hannibal on the one hand, and

Aeneas, Alexander the Great, and Cato on the other. In *Punica* 13, Hannibal's rival Scipio will turn out to be the true successor to both Aeneas and Alexander.

The long narrative by Marus on the Roman hero Regulus (*Punica* 6.62–551) is the subject of Chapter 2. This narrative is a flash-back or analepsis of events from the First Punic War (264–241 BC); its historical subject matter is very much in line with Silius' own main narrative on the Second Punic War (although it includes fictitious elements, too, as is often the case in the rest of the *Punica*). Marus' narrative, containing speeches on the tertiary level of Regulus and his wife Marcia, alternates with interruptions of his direct narratee Serranus and the primary narrator. Although Regulus is usually viewed as the embodiment of Stoic and republican virtues, the narrative also shows negative sides of his heroism. His celebrated loyalty turns out to be harmful for both his family and Rome. His actions on the battlefield reveal his personal aspirations and love of glory. It appears that this reckless type of heroism is not suitable for the struggle against Hannibal.

Chapter 3 discusses the story of Falernus (*Punica* 7.162–211), an example of a narrative with a strong aetiological nature, explaining the name and origin of Falernian wine. This story is told by the primary narrator, but is clearly demarcated as an embedded narrative. Like the story of Regulus, it recounts events from the past, but now from a rather mythological perspective. Falernus is an otherwise unknown farmer, who is visited by Bacchus. As a reward for his hospitality, the god bestows upon the old man the gift of wine. This miracle is not necessarily a change for the better. The wine causes drunkenness and marks a shift away from the Golden Age. Besides being a flashback to a mythological past, it is also a prolepsis of events to follow in the ensuing books of the epic. Wine returns in Book 11 of the *Punica* as a symbol of the excessive luxury of the Capuans, who have defected to Hannibal. Paradoxically, this will turn out to be the rescue of Rome. Hannibal and his men are weakened by merriment and wine during their stay in Capua. This prevents the military advance of the Carthaginians in Italy. The narrative of Falernus also points at the instability of Bacchus as an exemplar; both emperor Domitian and Scipio are explicitly compared to this god.

The last case study (Chapter 4) deals with the story of Anna Perenna, Dido's sister who has become an Italian deity and resides in the same river as the deified Aeneas (*Punica* 8.44–201). This analeptic story also deals with

the mythological past and is a remake of Ovid's account of Anna in the *Fasti*, which can be read as a sequel to the famous story of Dido and Aeneas in Virgil's *Aeneid* 4. The Silian narrative can be considered a continuation of the *Aeneid*, like the *Punica* as a whole. It therefore forms an important link between both epics. The story is told by the primary narrator, but (unlike the narrative of Falernus) includes secondary narratives by Anna (*Punica* 8.81–103 and 8.116–159). Anna is Juno's instrument to encourage Hannibal to continue the war against the Romans. Her double Carthaginian-Roman identity and her assistance to Hannibal reflect the paradoxes of the Battle of Cannae: Hannibal defeats the Romans, but the victory will turn out to be the prelude to his downfall and the resurrection of the Roman forces. Their final victories in the Punic Wars pave the way for the hegemony of Rome in the Mediterranean. Having lost their archenemy, the Romans will succumb to civil strife in the centuries to come. Anna is worshipped on the ominous Ides of March, the day that Caesar was murdered. This goddess therefore serves as a reminder of Roman self-destruction, exemplifying the idea of the Punic Wars as a prelude to the civil wars in the first century BC and AD 68–69.

The conclusion reflects upon the results of the combined methodology of narratology, intertextuality, and intratextuality. It ends with several suggestions for further research on embedded narratives in the *Punica*, such as investigations from an aetiological or metapoetical perspective. My contention is that the combined methodology applied in this thesis will also yield a deeper understanding of embedded narratives in other (ancient) epics.

Samenvatting

Ingebedde verhalen in Silius' *Italicus Punica*

Een narratologische, intertekstuele en intratekstuele benadering

Dit proefschrift onderzoekt de rol van ingebedde verhalen in Silius Italicus' *Punica*, een epos uit de late eerste eeuw n.Chr. over de Tweede Punische Oorlog (218–202 v.Chr.). Op het eerste oog lijken deze verhalen losjes 'ingebed' te zijn in het epos, aangezien ze een eigen plot hebben en zich afspelen in een andere tijd en op een andere plaats dan het hoofdverhaal. Nadere bestudering toont echter dat ze vooruitwijzen of terugblikken op elementen die elders in het epos te vinden zijn. Op deze manier dienen ze als 'spiegels' voor het hoofdverhaal, in de zin dat ze reflecteren op bepaalde aspecten ervan. Deze weerspiegeling is natuurlijk nooit een-op-een; wel lijken ze op andere delen van het epos en soms op het epos als geheel, een fenomeen dat bekendstaat als *mise en abyme* of het 'Droste-effect'.

De inleiding geeft eerst een overzicht van het verschijnsel ingebedde verhalen en de wetenschappelijke bestudering ervan. Daarna worden twee specifieke aspecten van ingebedde verhalen in de *Punica* nader besproken. De eerste is *mora* ('vertraging'). De verteller van het epos lijkt erop uit om de beschrijving van de Slag bij Cannae, de grootste nederlaag in de Romeinse geschiedenis, zo lang mogelijk uit te stellen. Hoewel deze slag al plaatsvond in het derde jaar van de oorlog (216 v.Chr.) wordt het pas verteld in het centrale gedeelte van het epos (boek 9 en 10). De verteller kopieert daarmee de vertragingstactieken van de Romeinse generaal Fabius, wiens bijnaam *Cunctator* ('de Talmer') luidde. De ingebedde verhalen, die we vooral vinden in de eerste helft van de *Punica*, 'pauzeren' het hoofdverhaal en zijn daarmee onderdeel van deze anti-martiale en anti-epische agenda. Het tweede aspect dat wordt besproken is *mise en abyme*. Ingebedde verhalen weerspiegelen vaak (delen van) het hoofdverhaal, de primaire verteller en/of de lezers. Dit metapoetische aspect van ingebedde verhalen wordt besproken aan de hand van de profetie van de zeegod Proteus in *Punica* 7.

De rest van de introductie legt uit welke methodologie ten grondslag ligt aan dit proefschrift. Ik gebruik een combinatie van narratologie (vertelkunde), intertekstualiteit (verbanden tussen verschillende teksten) en intratekstualiteit (verbanden binnen één tekst). Opnieuw dient het verhaal van Proteus in boek 7 als voorbeeld om deze theorieën in de praktijk te laten

zien. Narratologie verschaft het kader waarmee ik ingebedde verhalen onderzoek. Door gebruik te maken van narratologische begrippen zoals vertelniveaus (*narrative levels*), vertellers (*narrators*) en toehoorders (*narratees*) kunnen we beoordelen welke functie de ingebedde verhalen hebben ten opzichte van het hoofdverhaal.

Intertekstualiteit is een betekenisvolle manier om Latijnse poëzie te benaderen en Flavische epiek in het bijzonder. De *Punica* is een hyperallusief epos dat een gecompliceerd spel speelt met de Griekse en Latijnse literaire traditie. De tekst is vaak in dialoog met andere epische teksten, zoals Vergilius' *Aeneis*, Ovidius' *Metamorphosen* en Lucanus' *Bellum Civile*. De analyses van ingebedde verhalen in dit proefschrift bevestigen de intertekstuele rijkdom van Silius' epos. Ze tonen ook aan dat veel teksten uit andere genres dan epos een rol spelen in dit intertekstuele spel.

Intratekstualiteit is een relatief ongebruikelijke manier om de tekst van de *Punica* te bestuderen. Commentatoren hebben altijd wel gezocht naar parallellen binnen het epos, maar vaak op een vrij mechanische manier. Pas in de afgelopen decennia heeft onderzoek de complexiteit van de tekst blootgelegd. Hierdoor zijn vroegere vooroordelen over de *Punica*, zoals een vermeend gebrek aan poëtische en compositorische kwaliteit, weerlegd. Verbanden tussen het hoofdverhaal en ingebedde verhalen worden op een vergelijkbare manier tot stand gebracht als intertekstuele toespelingen: gemarkeerde woorden, klanken of zinsdelen kunnen een intratekstueel verband oproepen en uitnodigen om een vergelijking tussen beide passages te maken.

Het grootste gedeelte van dit proefschrift bestaat uit vier gedetailleerde studies waarin ik door middel van tekstanalyses ingebedde verhalen uit de *Punica* bekijk (hoofdstuk 1–4). De vier verhalen die ik heb geselecteerd zijn representatief voor het fenomeen van ingebedde verhalen in de *Punica*. Ze laten een grote verscheidenheid zien in vertelniveaus en functie. Ik heb de drie langste uitgekozen: het verhaal van Bostar (68 versregels), Regulus (489 versregels) en Anna Perenna (158 versregels). De overige ingebedde verhalen in de *Punica* beslaan minder dan 60 versregels. Uit deze kleinere groep heb ik het verhaal van Falernus geselecteerd, omdat het met zijn 49 versregels de langste is binnen de subgroep van etiologische verhalen.

Hoofdstuk 1 behandelt het verslag dat Bostar uitbrengt aan Hannibal over het orakel van Jupiter Hammon (*Punica* 3.647–714). De god voorspelt

grote nederlagen voor de Romeinen, maar laat de uiteindelijke ondergang van Hannibal achterwege. Het orakel is daarom zeer ironisch: terwijl Hannibal denkt dat de oppergod de Carthaagse veldtocht ondersteunt, weten de lezers dat Jupiter de eindoverwinning aan de Romeinen zal schenken. Het verhaal roept een vergelijking op tussen Hannibal enerzijds en Aeneas, Alexander de Grote en Cato anderzijds. In *Punica* 13 zal echter blijken dat Hannibal's tegenstrever Scipio de ware opvolger is van zowel Aeneas als Alexander.

Het lange verhaal van Marus over de Romeinse held Regulus (*Punica* 6.62–551) is het onderwerp van hoofdstuk 2. Dit verhaal is een flashback of analepsis van gebeurtenissen uit de Eerste Punische Oorlog (264–241 v.Chr.); de historische verhaalstof komt overeen met Silius' hoofdverhaal over de Tweede Punische Oorlog, ook al bevat het – net als de rest van de *Punica* – veel fictieve elementen. Marus citeert binnen zijn verhaal de woorden van Regulus en zijn echtgenoot Marcia, waarmee we op het derde vertelniveau belanden. Zijn vertelling wordt enkele keren onderbroken door Serranus, zijn directe toehoorder, en de primaire verteller. Regulus wordt meestal gezien als de verpersoonlijking van stoïsche en republikeinse waarden, maar het verhaal van Marus toont ook negatieve kanten van zijn heldendom. Zijn beroemde standvastigheid blijkt zelfs schadelijk te zijn voor zowel zijn familie als Rome. Zijn krijgsdaden zijn toonbeelden van zijn persoonlijke ambities en verlangen naar roem. Het blijkt dat deze roekeloze vorm van heldendom niet geschikt is voor de strijd tegen Hannibal.

Hoofdstuk 3 behandelt het verhaal van Falernus (*Punica* 7.162–211), een voorbeeld van een vertelling met een sterk etiologisch karakter. Hierin wordt de naam en de oorsprong van Falernische wijn verklaard. Wij horen dit direct van de primaire verteller, maar het is duidelijk afgebakend als een ingebed verhaal. Net als het verhaal van Regulus speelt het zich af in het verleden, maar nu met een mythologische invalshoek. Falernus is een verder onbekende boer die bezoek krijgt van Bacchus. In ruil voor de betoonde gastvrijheid krijgt de oude man van de god wijn als beloning. Dit wonder is niet per se een verandering ten goede. De wijn veroorzaakt dronkenschap en markeert een verdere verwijdering van de Gouden Tijd. Naast een flashback van een mythologisch verleden is het verhaal ook een voorafschaduwning van gebeurtenissen in de latere boeken van het epos. Wijn keert terug in boek 11 van de *Punica* als symbool van de excessieve luxe van de Capuanen, die zijn overgelopen naar Hannibal. Paradoxaal genoeg zal dit de redding van Rome

betekenen. Hannibal en zijn manschappen worden tijdens hun verblijf in Capua zodanig verzwakt door vertier en wijn dat hun verdere opmars in Italië tot stilstand komt. Het verhaal van Falernus wijst ook op de moeilijkheden van Bacchus als rolmodel; zowel keizer Domitianus als Scipio worden expliciet met deze god vergeleken.

De laatste analyse (hoofdstuk 4) gaat in op verhaal van Anna Perenna, Dido's zus die een Italische godheid is geworden en huist in dezelfde rivier als de vergoddelijkte Aeneas (*Punica* 8.44–201). Dit analeptische verhaal speelt zich ook af in het mythologische verleden en is een hervertelling van Ovidius' verhaal over Anna in de *Fasti*, dat gelezen kan worden als een vervolg op het beroemde verhaal van Dido en Aeneas in boek 4 van Vergilius' *Aeneis*. Silius' verhaal van Anna kan beschouwd worden als een voortzetting van de *Aeneis*, zoals dat ook geldt voor de *Punica* als geheel. Het vormt daarmee een belangrijke schakel tussen beide epen. Het verhaal wordt net als dat van Falernus verteld door de primaire verteller, maar bevat ook verhalen van Anna als secundaire verteller (*Punica* 8.81–103 en 8.116–159). Anna is Juno's tussenpersoon die Hannibal moet aansporen zijn strijd tegen Romeinen voort te zetten. Haar dubbele Carthaags-Romeinse identiteit en haar steun aan Hannibal weerspiegelen de paradoxen van de Slag bij Cannae: Hannibal bezorgt de Romeinen een grote nederlaag, maar deze overwinning zal, zo blijkt later, zijn ondergang inluiden en de opmaat zijn voor de wederopstanding van de Romeinse troepen. Hun eindoverwinningen in de Punische Oorlogen plaveien de weg voor de hegemonie van Rome in het Middellandse Zeegebied. Als de Romeinen eenmaal hun aartsvijand zijn kwijtgeraakt, vallen ze ten prooi aan onderlinge strijd in de eeuwen die volgen. Anna wordt geëerd op de ominieuze Iden van Maart, de dag dat Caesar werd vermoord. Deze godin herinnert daarom aan de Romeinse zelfvernietiging en illustreert het idee dat de Punische Oorlogen de opmaat vormden tot de burgeroorlogen in de eerste eeuw v.Chr. en in de jaren 68 en 69 n.Chr.

De conclusie blikt terug op de resultaten die de gecombineerde methodologie van narratologie, intertekstualiteit en intratekstualiteit heeft opgeleverd. Tot slot geef ik enkele suggesties voor vervolgonderzoek naar ingebedde verhalen in de *Punica*, zoals analyses vanuit een etiologisch of metapoetisch perspectief. Mijn verwachting is dat de gecombineerde methodologie die in dit proefschrift is gebruikt ook een groter begrip van ingebedde verhalen in andere (antieke) epen kan opleveren.